

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาวิเคราะห์ความเป็นพุทธมามกะในสังคมไทย

ผู้วิจัย : รตน ธรรมเมธา

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาทวี มหาปัญโญ, ผศ.ดร. ป.ธ. ๙, พธ.บ. (ปรัชญา), ศน.ม.  
(พุทธศาสนศึกษา), M.Phil., Ph.D. (Buddhist Studies)

: ดร. เสนาะ ผดุงฉัตร ป.ธ. ๙, พธ.บ., M.A., พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙

### บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์ความเป็นพุทธมามกะในสังคมไทย โดยตั้งวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาความเป็นมาและวิถีปฏิบัติของพุทธมามกะในสมัยพุทธกาล ๒) เพื่อศึกษาความเป็นมาและวิถีปฏิบัติของพุทธมามกะในสังคมไทย ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเป็นพุทธมามกะในสังคมไทย

ผลการศึกษาพบว่า ดังต่อไปนี้

สมัยพุทธกาล ผู้เลื่อมใสพระพุทธเจ้า เปล่งวาจาประกาศตน ขอถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์เป็นสรณะ มีความยึดมั่นในพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอันประเสริฐยิ่งกว่าสิ่งอื่นทั้งปวง เรียกว่า “อุบาสก อุบาสิกา” การเข้าถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ มี ๒ แบบ คือ แบบโลกุตตระ หมายถึง ผู้เข้าถึงมีจิตเข้ากระแสพระนิพพาน เปลี่ยนจากปุถุชนบุคคล เป็นอริยบุคคล และแบบโลกียะ หมายถึง ผู้เข้าถึงมีจิตศรัทธาเชื่อในพระรัตนตรัยอย่างมั่นคง หลักปฏิบัติของอุบาสก อุบาสิกา คือ คุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ ๑) เป็นผู้มีศรัทธา ๒) เป็นผู้มีสติ ๓) เป็นผู้ไม่ถือมงคตั่นขาว เชื้อกรรม ๔) เป็นผู้ไม่แสวงหาทักษิณนอกพระพุทธศาสนา ๕) เป็นผู้บำเพ็ญบุญในพระพุทธศาสนา อุบาสก อุบาสิกา ผู้ประกอบด้วยคุณธรรม ๕ ประการนี้ เรียกว่าเป็น “อุบาสกแก้ว” หากอุบาสก อุบาสิกาปฏิบัติในทางตรงกันข้าม ได้แก่ ๑) เป็นผู้ไม่มีศรัทธา ๒) เป็นผู้ทุศีล ๓) เป็นผู้ถือมงคตั่นขาว ไม่เชื่อกรรม ๔) เป็นผู้แสวงหาทักษิณนอกพระพุทธศาสนา ๕) เป็นผู้ไม่บำเพ็ญบุญในพระพุทธศาสนา เรียกว่าเป็น “อุบาสกนารังเกียจ” (อุบาสกเศร้าหมอง)

ปัจจุบัน ในสังคมไทยมีทั้งผู้ประกาศตนเป็นพุทธมามกะ และผู้ไม่ประกาศตนเป็นพุทธมามกะ ผู้ยังไม่ประกาศตนขอถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ไม่จัดว่าเป็นพุทธมามกะ หลักปฏิบัติของพุทธมามกะ ว่าโดยย่อ คือ โอวาทปาฏิโมกข์ ได้แก่ ๑) ละการทำความชั่วทั้งปวง ๒) ทำความดีให้ถึงพร้อม ๓) หมั่นทำจิตของตนให้บริสุทธิ์ ผ่องใส เบิกบาน

ความเป็นพุทธมามกะในสังคมไทย ผู้วิจัยพบว่า พุทธศาสนิกชนไทย ยังเข้าไม่ถึงหลักอุบาสกธรรม ทั้ง ๕ ประการ ได้แก่ ๑) ศรัทธา คือ ควรเชื่อในพระรัตนตรัย เชื่อกรรม แต่กลับไปเชื่อสิ่งอื่นที่ไม่ควรเชื่อ เป็นศรัทธานอกหลัก เป็นศรัทธาผิด ๒) ศีล คือ แม้จะมีการสมาทานศีลแล้ว แต่ยังมีการฆ่าสัตว์ทำร้ายสัตว์, ลักขโมย, นอกใจคู่ครอง (มีกิ๊ก), พุดเท็จ และยังดื่มสุราก็ ๓) การถือมงคลต้นข้าว คือ ให้เชื่อมงคลที่แท้จริง คือการปฏิบัติตนตามธรรม บุคคลที่ควรบูชา มีบิดามารดาผู้มีพระคุณ เป็นต้น แต่กลับไปหลงเชื่อคำโฆษณา ต้นข้าวคุณวิเศษอันไม่มีมูลความจริง ทำให้เกิดความเดือดร้อน เสียทรัพย์มากมายโดยใช่เหตุ ดังตัวอย่าง ตึกตากลูกเทพวิเศษ มีการแสวงหาเช่าซื้อ และนำมาเลี้ยงดูอุมชูเหมือนลูก ๔) ทักขิไณยนอกพระพุทธานุภาพ คือ แม้จะเปล่งวาจาว่านับถือพระรัตนตรัยแล้ว ยังไปแสวงหาเจ้าพ่อ เจ้าแม่ เทพดาผู้วิเศษในลัทธิอื่นๆ มีการทำพิธีกรรมสารพัด สะเดาะเคราะห์ แก้กรรม เสริมโชคลาภให้ร่ำรวย ต่ออายุสืบชะตาราศีต่างๆ ๕) การบำเพ็ญบุญในพระพุทธศาสนา คือ ให้ศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม ด้วยหลักทาน ศีล ภาวนา หรือ หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) แต่ชาวพุทธในสังคมไทยนิยมทำทานอย่างเดียว ไม่นิยมรักษาศีล ไม่นิยมศึกษาธรรมปฏิบัติภาวนา เพื่อให้เกิดปัญญา

ดังนั้น พุทธมามกะในสังคมไทย ควรศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้ใคร่ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้เป็น “พุทธมามกะที่ดี” ความเป็นพุทธมามกะที่สมบูรณ์พร้อมด้วยคุณธรรม ๕ ประการ